

Καλειδοσκόπιο

Οκτώβριος-Δεκέμβριος 2005

#22

έξι(ς)
κι αν μας
αντέξεις

ΚΩΔ:

ΑΙΤΗΣΗ

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΓΙΑ 4 ΤΕΥΧΗ: 10€

ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

Καλειδοσκόπιο

Όνοματεπώνυμο	Ιδιότητα	Συμπληρώνεται από το Καλειδοσκόπιο
Καθηγητές/Προσωπικό		Τεύχος Έναρξης Συνδρομής
Σχολή	Τμήμα
Γραφείο	Κατεύθυνση	Κωδικός Συνδρομητή
	Τηλ. Γραφείου
Φοιτητές/Διάφοροι		Τεύχος Λήξης Συνδρομής
Διεύθυνση	T.K.
Περιοχή	Κιν.	
Τηλ.		Υπεύθυνος Συνδρομής
Νομικά Πρόσωπα	
Επωνυμία	T.K.	Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο
Διεύθυνση	Κιν.	Αθηνών - Φιλοσοφική Σχολή
Περιοχή		Πανεπιστημιούπολη Ζωγράφου 157 84
Τηλ.		

Διεύθυνση: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Φιλοσοφική Σχολή Πανεπιστημιούπολη Ζωγράφου Τ.Κ. 15784
Τηλέφωνο: 210-7277828 (11-3 καθημερινά)
FAX: 210-7248979 **E-mail:** tokaleidoskopio@hotmail.com
Ιδιοκτησία: Ένωση Φοιτητών «Το Καλειδοσκόπιο»
Πολιτιστικό Μη Κερδοσκοπικό Σωματείο
Εκδότης-Υπεύθυνος Έκδοσης: Γιώργος Πολυμενέας
Αρχισυντάξια: Ηλίας Κολοκούρης – Ελένη Μπάρλα
Σχεδιασμός: Espresso Studio
Concept: Δ.Θ. Αρβανίτης
Art Director: Κυριάκος Κουτσογιαννόπουλος
Φωτογραφία Εξωφύλλου: Αρετούσα Αρβανίτη
Υπεύθυνος Διαφημίσεων και Χρηματοδότησης:
Φ. Καλογερογιάννη (τηλ: 694-6406244)
Δημόσιες Σχέσεις & Προβολή:
Κωνσταντίνα Κουσιάππα (τηλ: 694-5683723)
Υπεύθυνος Οικονομικών: Βλάσης Μισός
Συντακτική Ομάδα: Ν. Χαλντούρης, Α. Καλογεράκη,
Ε. Παπαϊωάννου, Ν. Ρουσογιάννη, Τζ. Τσενέ, Χ. Χατζής
Συnergάτες Έκδοσης: Ε. Αλεξίου, Ζ. Αλεξίου, Σ. Αραβανίτη,
Δ. Βαή, Μ. Βαλάσση, Ε. Γεωργιάδα, Β. Γκουγκούση,
Α. Δημούλας, Ε. Ζαχαριά, Δ. Ζαφειροπούλου,
Μ. Ζαχαριουδάκη, Ν. Ζώης, Θ. Κаланτζή, Ε. Κανελλοπούλου,
Η. Καρανικόλα, Ε. Κολοκούρη, Α. Κουκιανάκη, Ο. Κουμουτσέα,
Γ. Κουτσουμάρης, Β. Λέλλου, Α. Λεούσης, Α. Μαντάκη,
Μ. Μανάτου, Ο. Μανούρη, Β. Μαραζοπούλου,
Μ. Μαυρομιχελάκης, Ε. Μιχαήλ, Α. Μιχαηλίδη,
Δ. Μουρούλης, Π. Μπουζίκια, Η. Μπράσκα, Ι. Παναγίου-
Γεωργοπούλου, Θ. Παναγιώτου, Β. Πανατζής, Α. Παπαγόρας,
Α. Παπαδοπούλου, Κ. Παττάκος, Χ. Παυλάκης, Γ. Πήχης,
Γ. Πλατής, Μ. Ρίζου, Γ. Ρομπόλας, Σ. Σαμαράς,
Ρ. Σασιός, Γ. Σουλμαΐδου, Θ. Σούφλας, Ν. Ταγκούλης, Ε. Τζιμη,
Κ. Τζόβα, Μ. Φιλιππούλου, Α. Φράγκου, Ε. Φραντζή,
Α. Χαλίλ, Δ. Χριστοπούλου.

Films-Εκτύπωση-Παραγωγή: Βιβλιοσυνεργατική Α.Ε.Π.Ε.Ε.

Αμαρτίες Η Μελίνα Μερκούρη έφυγε από τη ζωή άνοιξη, Μάρτη, και όχι Οκτώβριο και το βιβλίο του Λακωριέρ έχει τίτλο Οι ένθετοι και όχι Οι ένθετοι!

Το Καλειδοσκόπιο δημοσιεύει μόνο ενυπόγραφα κείμενα. Τα ενυπόγραφα κείμενα δεν εκφράζουν απαραίτητα τις θέσεις του περιοδικού.

Συνδρομές Η ετήσια συνδρομή του περιοδικού ανέρχεται στα 10 (Τέσσερα Τεύχη).

Αναζητήστε το ΚΑΛΕΙΔΟΣΚΟΠΙΟ στις σχολές του Πανεπιστημίου Αθηνών και στο Τμήμα Δημοσίων Σχέσεων της Πανεπιστημιακής Λέσχης (Ιπποκράτους 15, 4ος όροφος) αλλά και εκτός Πανεπιστημίου. Συνδυάζεται τέλεια με **καφέ ή ποτό...** ART CAFE, BOE - LIBANH, CARTIER, CUSCO, DOLCE, ΚΑΦΕΚΟΥΤΙ, ΚΟΚΚΟΙ ΚΑΦΕ, ΜΥΛΟΣ, ΠΟΔΗΛΑΤΟ, ΠΩΛΕΙΤΑΙ, ROSEBUD, RUE DE MARSEILLE, STUDIO CAFE, ΤΟ ΜΠΑΡΑΚΙ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΗ, ΧΑΡΤΕΣ, JIMMY'S COFFEE SHOP **κινηματογράφο...** ΑΛΦΑΒΙΛ, ΑΠΟΛΛΩΝ, ΑΣΤΥ, ΑΤΤΙΚΟΝ, ΤΡΙΑΝΟΝ, **θέατρο...** ΦΟΥΡΝΟΣ, ΧΥΤΗΡΙΟ, **μουσική...** ROCK N' ROLL CIRCUS, **βιβλίο...** BABEΛ, ΕΣΤΙΑ, ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ, SOLARIS, ΦΟΙΒΗ, TILT, RELAX, ΛΕΜΟΝΙ ΟΔΟΣ ΠΑΝΟΣ **ξένες γλώσσες...** ΓΑΛΛΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

4 περιεχόμενα

2 Μάλλον...Editorial

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

6 Μια φορά κι έναν καιρό ήταν ένα παγκόσμιο χωριό

6 Εντός κι εκτός των πυλών

8 Κι εναλλάξ,
Κάτι τρέχει με το Πάντειο

10 Καταθέσεις:
Ένα «Εναλλακτικό» Πανεπιστήμιο

15 Και επί τ' αυτά,
Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοαπαγόρευσης

38 Εξαιρέσεις, επί των γραφών

40 Εξαιρέσεις, επί της οθόνης

42 Εξαιρέσεις, επί σκηνής

44 Εξαιρέσεις, επί του καμβιά

46 Εξαιρέσεις, επί των ήχων

48 Ανηλικίωση
Του Αθω Δημουλά

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

16 Ο καθηγητής του πανεπιστημίου του Cambridge, διευθυντής σπουδών του Queen's College **James Diggle**, μιλά στη Γεωργία Σουλμαΐδου για τη δική του Ιθάκη.

24 Ο Κοσμήτορας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών **κος Θεοδόσιος Πελεγρίνης** απαντά στους Ηλία Κολοκούρη και Φωτεινή Καλογερογιάννη.

ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΑ

12 Το μοναδικό εγχειρίδιο

18 Μετανάστες: Άνθρωποι μίας χρήσης

31 Σε ποιον Θεό να πιστέψω;

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

9 De Philosoph, της Γεωργίας Σουλμαΐδου

23 Όλα ένα παιχνίδι, της Έλιας Αλεξίου

28 Νότιοι Άγγελοι,
του Εμμανουήλ Σ. Παπαϊωάννου

29 Bop In Da House, του Νίκου Χαλντούρη

30 Gratis, της Κωνσταντίνας Κουσιάππα

24

31

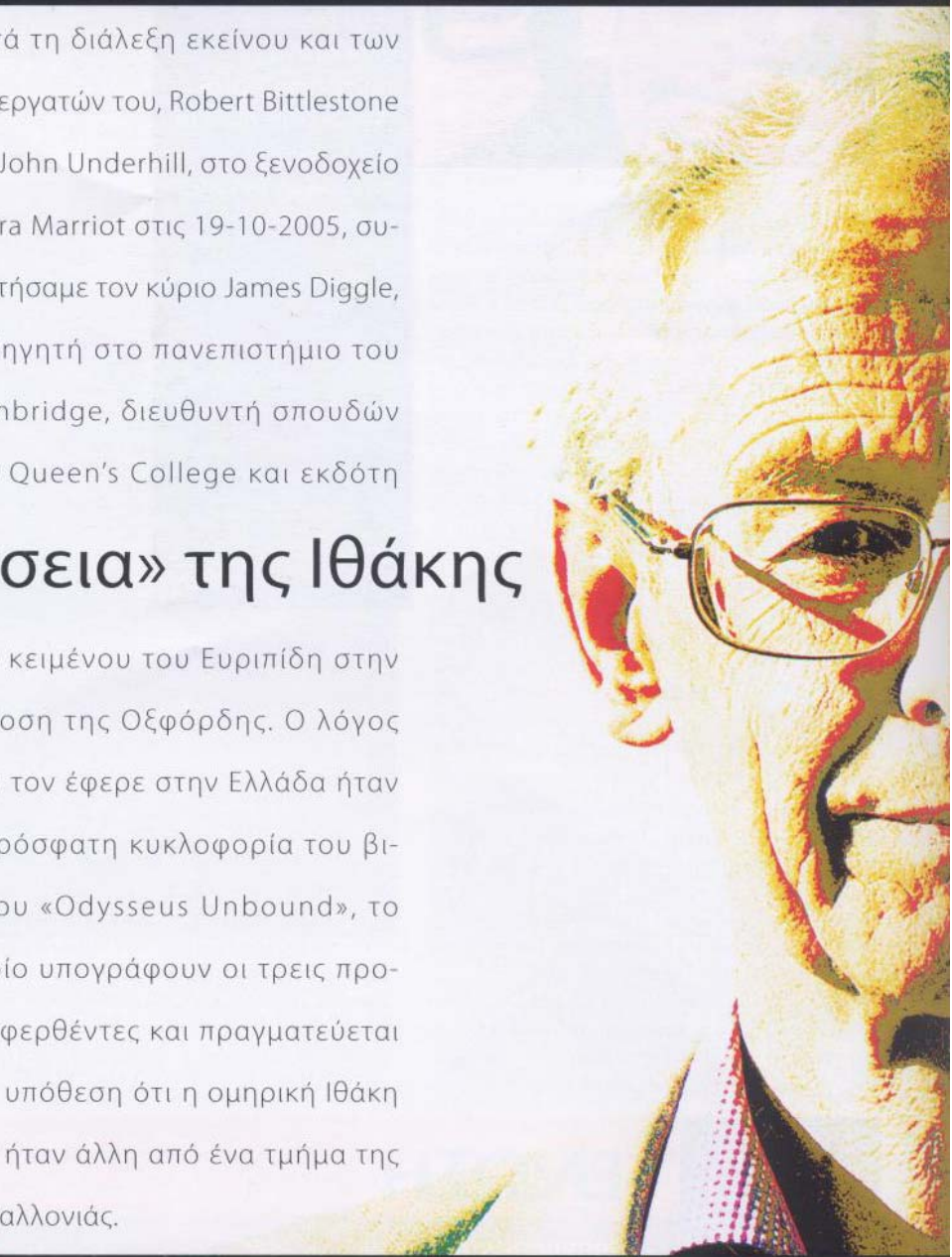
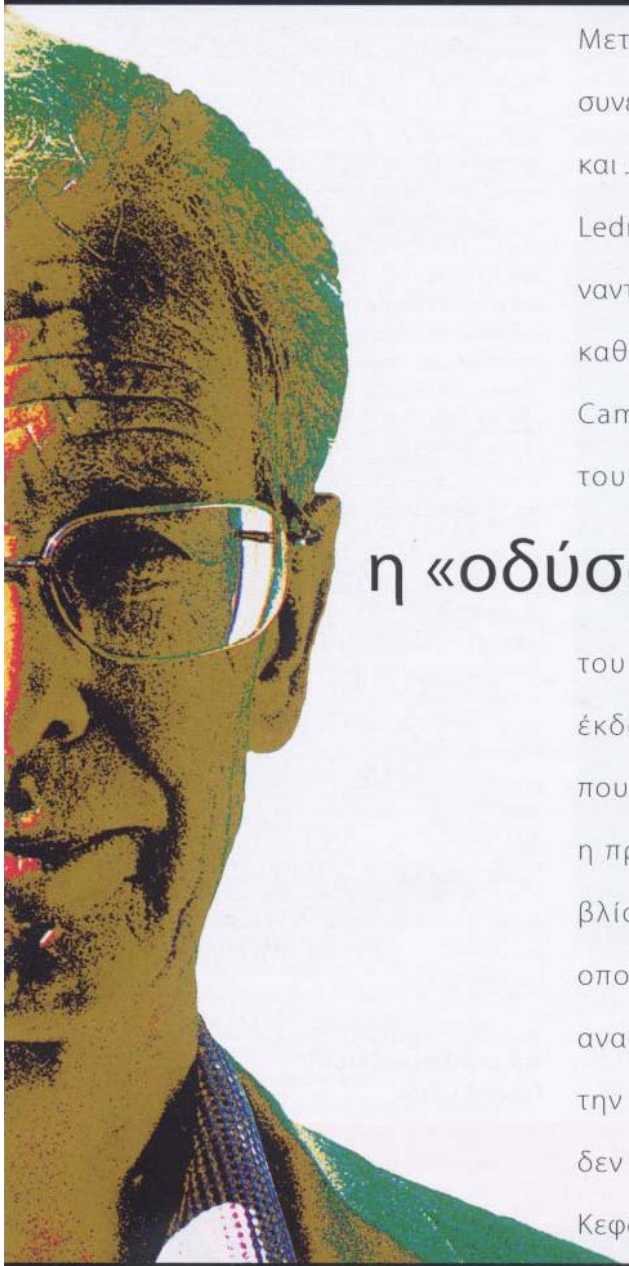
Ευχαριστούμε θερμά τη Φ.Ε.Κ (Φοιτητική Ένωση Κρητών) για την αμέριστη συμπαράστασή της και την παραχώρηση του χώρου της, για τις συγκεντρώσεις του Καλειδοσκοπίου.

James Diggle

Μετά τη διάλεξη εκείνου και των συνεργατών του, Robert Bittlestone και John Underhill, στο ξενοδοχείο Ledra Marriot στις 19-10-2005, συναντήσαμε τον κύριο James Diggle, καθηγητή στο πανεπιστήμιο του Cambridge, διευθυντή σπουδών του Queen's College και εκδότη

η «οδύσσεια» της Ιθάκης

του κειμένου του Ευριπίδη στην έκδοση της Οξφόρδης. Ο λόγος που τον έφερε στην Ελλάδα ήταν η πρόσφατη κυκλοφορία του βιβλίου «Odysseus Unbound», το οποίο υπογράφουν οι τρεις προαναφερθέντες και πραγματεύεται την υπόθεση ότι η ομηρική Ιθάκη δεν ήταν άλλη από ένα τμήμα της Κεφαλλονιάς.

Ας αρχίσουμε από την αρχή... Πώς προέκυψε το ενδιαφέρον σας για το έργο του Ευριπίδη, ώστε να φτάσετε σε μια κριτική έκδοση των έργων του και μια σειρά μελετών σας γι' αυτά;

Όσο εγγύτερα μελετά κανείς κείμενα σαν του Ευριπίδη, τόσο περισσότερο συνειδητοποιεί ότι το κείμενο που διαβάζει δεν είναι ικανοποιητικό. Ότι διαβάζουμε στις κριτικές εκδόσεις είναι μια προσπάθεια να καταλάβουμε το εκάστοτε κείμενο μέσα από παραδόσεις χειρογράφων που είναι πάρα πολύ φθαρμένα. Χειρόγραφα του Ευριπίδη σίγουρα δεν χρονολογούνται νωρίτερα από το 10ο και 11ο αιώνα μ.Χ. και για μερικά έργα τα χειρόγραφα μας χρονολογούνται από το 13ο και 14ο αιώνα. Αυτό σημαίνει ότι για περίπου δύο χιλιάδες χρόνια το κείμενο του Ευριπίδη αντιγραφόταν από μια διαδοχή γραφών, και η διαδικασία αυτή φυσικά προκαλούσε φθορά στο αυθεντικό κείμενο. Ότι διαβάζουμε στα μεσαιωνικά μας χειρόγραφα είναι συχνά πολύ απομακρυσμένο από ό,τι ο ίδιος ο Ευριπίδης έγραψε. Συνειδητοποίησα, λοιπόν, πολύ καιρό πριν ότι θα ήταν δυνατόν να κάνουμε βελτιώσεις στο κείμενο που διαβάζουμε.

Με ποιο τρόπο επιτυγχάνεται αυτό;

Ο τρόπος για να το κάνει κάποιος αυτό δεν είναι απλώς να αντιπαραβάλλει περισσότερα χειρόγραφα, αλλά να γνωρίζει εις βάθος την ποίηση του Ευριπίδη και επίσης να γνωρίζει εις βάθος ολόκληρη την υπόλοιπη ελληνική λογοτεχνία, να χρησιμοποιεί κανείς τη διάισθησή του και την κριτική του ικανότητα ενώ προσπαθεί να διορθώσει και να βελτιώσει το κείμενο που τα χειρόγραφα και οι εκδόσεις προσφέρουν. Έτσι πέρασα σχεδόν είκοσι χρόνια εργαζόμενος πάνω στο κείμενο του Ευριπίδη. Το κείμενό μου εκδόθηκε στη σειρά Oxford Classical Texts και αντικατέστησε το κείμενο του Gilbert Murray, το οποίο είχε εκδοθεί μεταξύ 1900 και 1910. Τώρα, ο Gilbert Murray χαρακτήρισε το έργο της έκδοσης του Ευριπίδη αηδιαστική, ελεεινή εργασία. Αυτό βέβαια είναι τρομακτικό να το λέει κάποιος. Οποιοσδήποτε θεωρεί το να εκδίδει το κείμενο του Ευριπίδη ως ελεεινή εργασία (γέλια) δεν θα έπρεπε να εκδίδει Ευριπίδη. Εγώ βρήκα την εμπειρία της έκδοσης του Ευριπίδη εξαιρετικά ευχάριστη.

Στην Ελλάδα σας έφερε η πρόσφατη διάλεξη στο Ledra Marriot για την παρουσίαση του βιβλίου «Odysseus Unbound». Θα θέλατε να μας πείτε δυο λόγια γι' αυτό;

Πιστεύω ότι αυτό το βιβλίο θα κάνει τους μελετητές να κοιτάζουν με πολύ διαφορετικό μάτι την Οδύσσεια. Έχει γίνει συμβατικό, κανονικό, να θεωρούμε την Οδύσσεια σαν ένα κομμάτι καθαρής φαντασίας και να μην αποδεχόμαστε ότι οι τόποι που αναφέρονται εκεί υπήρξαν στην πραγματικότητα. Έχει ανακύψει τεράστια διαφωνία σχετικά με το πού βρίσκεται η Ιθάκη και επειδή ως τώρα στάθηκε αδύνατο να βρεθεί μια οριστική τοποθεσία γι' αυτήν, πολλοί άνθρωποι πιστεύουν ότι ο ποιητής της Οδύσσειας δεν γνώριζε τίποτα για μια πραγματική Ιθάκη και συνέθεσε από τη φαντασία του ολόκληρη τη γεωγραφική περιγραφή. Αυτό που πιστεύουμε ότι έχουμε επιβεβαιώσει είναι ότι η Ιθάκη ήταν ένα απόλυτα υπαρκτό και συγκεκριμένο μέρος. Ότι ήταν εκείνο το τμήμα της Κεφαλονιάς που τώρα λέγεται Παλλική.

Πιστεύουμε ότι στους ομηρικούς χρόνους η Παλλική ήταν χωρισμένη από την υπόλοιπη Κεφαλονιά μέσω ενός στενού υδάτινου καναλιού. Ο Στράβων, ο αρχαίος γεωγράφος, αναφερόταν σε αυτό το κανάλι. Γράφει στην αρχή της χριστιανικής περιόδου και αναφέρει ότι υπάρχει από καιρό σε καιρό στην περιοχή ένας στενός ισθμός που γεμίζει με νερό από τη μια άκρη του έως την άλλη. Προφανώς αυτός ο ισθμός δεν ήταν πλωτός εκείνη την περίοδο, αλλά πιστεύουμε ότι χίλια χρόνια πριν, ας πούμε το 1200 π.Χ., υπήρχε ένα κανάλι νερού εκεί που μπορούσε να το διασχίσει κανείς, και το οποίο χώριζε την Παλλική από το υπόλοιπο τμήμα της Κεφαλονιάς. Έτσι έχουμε την ισχυρή πεποίθηση ότι η Παλλική ήταν η αρχαία Ιθάκη. Και πιστεύουμε ότι η γεωλογική έρευνα που θα ακολουθήσει θα βεβαιώσει χωρίς καμία απολύτως αμφιβολία ότι αυτό το κανάλι πράγματι κάποτε υπήρξε και τώρα έχει καλυφθεί από βράχους που έχουν πέσει και από τις δύο πλευρές του βουνού, κατακρημνιζόμενοι εξαιτίας σεισμικής δραστηριότητας.

Το επόμενο στάδιο, αφού κανείς διαπιστώσει ότι η Παλλική είναι η αρχαία Ιθάκη, είναι να αναρωτηθεί

αν υπάρχουν κάποια μέρη στην Παλλική, τα οποία αντιστοιχούν στα μέρη που περιγράφονται στην Οδύσσεια. Και αυτό που ανακαλύψαμε, προς έκπληξή μας, ήταν ότι είναι δυνατό να χαρτογραφήσουμε κάθε μία τοποθεσία που αναφέρεται στην Οδύσσεια στο βόρειο τμήμα της Παλλικής.

Μπορείτε να το απορρίψετε σαν σύμπτωση αν θέλετε, και πολλοί άνθρωποι αναμφίβολα θα το απορρίψουν, αλλά το γεγονός είναι ότι υπάρχουν είκοσι έξι ξεχωριστά μέρη που μνημονεύονται στην Οδύσσεια, για τα οποία αναφέρεται ότι βρίσκονται σε αυτή την περιοχή κοντά στο παλάτι του Οδυσσέα και κάθε ένα από αυτά αντιστοιχεί σε κάποιο μέρος που μπορεί να εντοπιστεί στην Παλλική.

Πρόσφατα παρατήρησα ότι οι υποτροφίες που παρέχονται από το NATO για μεταπτυχιακές σπουδές στο εξωτερικό περιλαμβάνουν όλους τους σχετικούς κλάδους, αρχαιολογία, ιστορία, αλλά όχι τις κλασικές γλώσσες. Πιστεύετε ότι φθίνει το ενδιαφέρον γι' αυτές;

Κοιτάξτε... Δεν πρόκειται κανείς να σπουδάσει κλασική φιλολογία επειδή αυτό θα τον βοηθήσει να βρει δουλειά. Αυτός δεν είναι ο σωστός λόγος για να επενδύσει κανείς κάμποσα χρόνια πανεπιστημιακής εκπαίδευσης μελετώντας κλασικούς συγγραφείς. Πρέπει να σπουδάσει κανείς κλασική φιλολογία εξαιτίας της προσωπικής ευχαρίστησης και της ωφέλειας που πιστεύει ότι θα αποκομίσει από αυτήν. Ακόμα εντοπίζουμε πολλούς ανθρώπους που έχουν το σωστό κίνητρο για να σπουδάσουν κλασική φιλολογία. Είναι πρόθυμοι να επενδύσουν τρία χρόνια από το χρόνο τους σε αυτή τη φαινομενικά μη επικερδή μελέτη, επειδή αναγνωρίζουν τι μπορεί να κάνει αυτή για την προσωπική τους ικανοποίηση και απόλαυση. Και είναι στ' αλήθεια κρίμα αν οι ευκαιρίες είναι λιγότερες σήμερα για φοιτητές που ακολουθούν αυτή την κατεύθυνση σπουδών. Εμείς στο Cambridge κάνουμε ό,τι μπορούμε για να ενισχύσουμε αυτούς που τους ενδιαφέρει αυτό το αντικείμενο οικονομικά και με άλλους τρόπους.

Σας ευχαριστώ πολύ.

Η ευχαρίστηση ήταν δική μου.

INTERVIEW

James Diggle

Interview with Professor James Diggle, Athens 19 October 2005

Interviewer: Georgia Sermamoglou–Soulmaidi

After the lecture with his collaborators Robert Bittlestone and John Underhill in the hotel Ledra Marriot on 19th October 2005, we met James Diggle, Professor at the University of Cambridge, Director of Studies in Classics at Queens' College and editor of the *Oxford Classical Text of Euripides*. The reason that brought him to Greece was the recent publication of the book *Odysseus Unbound* that has been co-authored by the three writers mentioned above, which proposes that Homeric Ithaca was none other than a region of Cephalonia.

– Let us begin at the beginning... What was the origin of your interest in the work of Euripides, that resulted in your researches in this area and your critically acclaimed edition of his work?

The more I read the available editions of Euripides, the more I realised how unsatisfactory they were. What we see in these editions is an effort to make sense of a text that has been transmitted in manuscripts that are very corrupt. The earliest Euripidean manuscripts which have survived date from the 10th and 11th centuries AD; but for some plays our manuscripts are dated as late as the 13th and 14th centuries. For roughly two thousand years, the plays of Euripides were copied by a succession of scribes, and this process naturally caused deterioration in the authentic text. What we read in the medieval manuscripts is frequently very removed from what Euripides actually wrote. I decided that it ought to be possible to improve the text that we now read.

– How could this be achieved?

To achieve this, one must carefully collate all the available manuscripts. One must also acquire a very close understanding not only of the poetry of Euripides but of all the rest of classical Greek literature too. Then one has to use one's intuition and one's critical faculty while trying to correct and improve the text that the manuscripts and editions offer. I spent about twenty years working on the text of Euripides. My edition replaced that of Gilbert Murray that had been published between 1900 and 1910. Now Gilbert Murray characterized the task of editing Euripides as 'disgusting drudgery'. This is a shocking remark, because a scholar who regards the enterprise in that light ought not to have undertaken it in the first place [laughter]. For me, producing this new text of Euripides was an exceptionally enjoyable experience.

– You have come to Greece to deliver the recent lecture in the Ledra Marriot, about the new book *Odysseus Unbound*. Will you tell us something about it?

I believe that this book will make students look at the *Odyssey* with very different eyes. It has become the conventional classical wisdom to look on the *Odyssey* as a product of pure imagination, and to suppose that the places that are described in it never actually existed. There has also been an enormous amount of disagreement over the actual location of Ithaca itself. Because it has not

been possible to locate it with certainty, many people believe that the poet of the *Odyssey* did not know anything about a real Ithaca and that his descriptions of its geography come entirely from his imagination.

What we believe we have discovered is that the Ithaca of the *Odyssey* was an absolutely real and concrete place, and we are confident that it was the area of Cephalonia that is now called Paliki.

We believe that in the Homeric period Paliki was separated from the remainder of Cephalonia by a narrow marine channel. Strabo, the ancient geographer, reports the existence of this channel. He was writing at the beginning of the Christian period and he says that there exists in this region a narrow isthmus that from time to time is filled by sea water from one end to the other. Clearly this isthmus was not navigable at that period, but we believe that over a thousand years before, around 1200 BC, there did exist a navigable channel of water there which separated Paliki from the remainder of Cephalonia.

So we have strong historical evidence in support of the proposal that Paliki was ancient Ithaca. And we believe that the geological research that will follow will confirm beyond doubt that this channel did exist at that time and that it has now been covered by rockfall from both sides of the adjacent mountains, precipitated by seismic activity.

Once we had realised that Paliki is ancient Ithaca, our next step was to ask ourselves whether there are any aspects of the landscape of Paliki that correspond to the places that are described in the *Odyssey*. And what we discovered, to our surprise, is that it is possible to map every locality that is reported in the *Odyssey* onto the landscape of the northern part of Paliki.

You can reject this as a coincidence if you wish, and a lot of people will undoubtedly do so, but the fact is that there are twenty-six separate locations described in the *Odyssey* as being near to the palace of Odysseus, and every one of them corresponds to some feature of the landscape that can be located on Paliki.

– Recently I observed that the scholarships that are provided by NATO for postgraduate study abroad include all the relative disciplines such as archaeology and history, but not the classical languages. Do you think that this is a symptom of declining interest in them?

I should look at this way...One does not study classical literature in order to find a job. If one is going to invest several years of one's academic education in studying the classical writers, one must have a different reason. One should study classical literature for personal pleasure and for the overall benefit that one believes one will acquire from it. Fortunately there are still many people who are willing to invest three years of their time in studying this ostensibly unlucrative subject, because they recognize what they will gain in terms of their personal satisfaction and enjoyment. But the sad fact is that there are fewer sources of funding available nowadays to support students who wish to follow this line of study. We at Cambridge are doing what we can to support such students financially and in other ways.

– Thank you very much.

The pleasure was mine.